

Donal Fowler, Asili za Agano la Kale, Mhadhara wa 2, Topografia ya Mesopotamia na Israeli.

© 2024 Don Fowler na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Don Fowler katika mafundisho yake juu ya asili ya Agano la Kale. Hiki ni kipindi cha 2, Topografia ya Mesopotamia na Israeli.

Karibu tena kwenye kipindi chetu cha pili. Tulienda kwa muda mrefu kwenye hiyo ya kwanza, kwa hivyo tutajaribu kuiweka kikomo kutoka hapa hadi kwa chini ya saa moja. Tunachotaka kufanya ni kujaribu kutoa hoja rahisi kwamba muundo wa dunia, topografia ya dunia imeundwa na Mungu, angalau kutoka kwa mtazamo wa Biblia. Katika mtazamo huo katika Biblia, Mungu ndiye muumbaji, lakini inafuatia, kwa hiyo, kwamba anafanya mpango wake kupitia topografia, kupitia uumbaji wa ulimwengu huu.

Inastahili wakati wetu, na ninaamini utakubaliana nami. Inafaa wakati wetu kusoma topografia. Katika saa hii, tutagawanya mawazo yetu kati ya topografia mbili: Mesopotamia na Israeli. Mesopotamia, bila shaka, ni kubwa zaidi kuliko Israeli.

Ndio chanzo cha nguvu kuu za Mashariki ya Karibu ya zamani. Ustaarabu mkubwa zaidi ungeanza hapa kwanza, na kwa hivyo tunachotaka kufanya ni kukuonyesha mambo kadhaa tofauti ya matokeo fulani. Kama unavyoona, eneo la kijani kibichi ni kubwa na linaweza kulimwa, lakini itakushangaza kwa sababu katika eneo hilo tunaloangalia, kutoka sehemu ya chini ya Uturuki ya kisasa, Armenia, kuelekea kusini, mvua hutofautiana kuelekea kusini zaidi unapoenda, inaelekea kuwa kavu zaidi, kwa hiyo inatofautiana kutoka karibu inchi 16 za mvua kwa mwaka, kwa msingi wa mvua kwa inchi 6 kwa kweli.

Hivyo kwa sababu hiyo, ingawa udongo una rutuba nyingi, hawana mvua za kutosha za kulima. Kwa hivyo, maana yake ni kwamba zamani, kilimo kikubwa kilikuwa kinafanywa karibu na mito. Wangeweza kusafirisha maji kutoka mtoni hadi kwenye ardhi waliyokuwa wakiishi na kufanya kilimo rahisi kwa njia hiyo.

Hata hivyo, miji hii ilipoanza kupanuka na kuwa na idadi kubwa ya watu, ilihitaji ardhi zaidi ya kulima, na hapo ndipo wanadamu walipopata wazo la umwagiliaji. Kwa hivyo, nitakachofanya ni kwenda kwenye ubao hapa darasani na kukuchorea tu picha ndogo ya jinsi umwagiliaji ulivyofanya kazi. Kwa hivyo, ikiwa una mto, na mto unafanya kazi hivi, lakini unayo jiji hapa, vizuri, walichofanya ni kuchimba mitaro ya umwagiliaji.

Katika mitaro hii ya umwagiliaji, wanajamii wangeshirikiana kuchimba mtaro mkubwa, kisha wangechimba kutoka kwenye mtaro mkuu wa umwagiliaji; wangepewa kupunguza vijito vidogo kama hivi, na kwa hivyo, wangepewa kuongeza kiasi cha eneo kuwa kubwa zaidi kuliko mtaro wa awali wa kati ambao jiji lingetengeneza. Kwa hivyo, kile ambacho hii ilisababisha ni kile ambacho wasomi hutaja kama utamaduni wa mto. Ni utamaduni ambao umejengwa karibu na mito, na hivi ndivyo ilivyokuwa Mashariki ya Kati kwa sababu hakuna mvua ya kutosha, na bado kuna ardhi kubwa.

Kwa hiyo, katika Mesopotamia, Iraki ya kisasa, pamoja na Misri, ustaarabu ulizunguka mito, na ilibidi kumwagilia. Na kwa hivyo, huko Mesopotamia, walichimba mitaro hii, na mifereji hiyo ilisababisha uwezo wa kulima ardhi kubwa zaidi. Na kwa hivyo, tunafanya pointi mbili hivi sasa.

Moja ni kwamba hakuna mvua ya kutosha lakini maji mengi. Mbili, udongo una rutuba sana, lakini njia pekee ya kuifanya kilimo ni umwagiliaji. Kama matokeo, hii ilisababisha na kukuza hali ya ukuaji wa miji na maendeleo ya miji.

Ili kulima kwa kiasi kikubwa na kikubwa zaidi, inaonekana watu wangepasanyika katika vituo hivi vya mijini na kisha kujiunga na jumuiya ili kupanua kiasi cha eneo ambalo lingeweza kulimwa. Hii ilisababisha maendeleo ya miji mingi mikubwa zaidi katika eneo hili, yote yaliletwa na ukweli muhimu kwamba hii ilikuwa baadhi ya udongo bora zaidi juu ya uso wa dunia. Udongo wa juu ulitoka Zagros kuelekea mashariki na hadi Uwanda wa Anatolia upande wa kaskazini.

Hili lilipelekea kilimo cha mafanikio kiasi kwamba hadi zama za kisasa, wanadamu walipojifunza kutengeneza mbolea ya kemikali, ndipo tulipoweza kuendana na kuzidi vichaka kwa ekari walivyokuwa wakipata katika udongo huu mbichi—udongo ambao haujawahi kupandwa. Hii iligeuza utamaduni wao kuwa dynamo ya kiuchumi.

Maana yake ni kwamba walikuwa na kitu ambacho kilikuwa nadra sana. Walikuwa na ziada ya chakula. Ukweli huu kwa kweli ulibadilisha historia ya mwanadamu.

Tutazungumza juu ya hilo zaidi tunapoingia kwenye mhadhara huu wa jiografia na Mesopotamia. Kulikuwa na mashamba mengi. Udongo ulikuwa na rutuba ya ajabu.

Walikuwa na chakula cha ziada, ambacho kinatukumbusha kurudi kwenye chati yetu kuhusu uhamishaji wima. Katika utamaduni wetu hapa Amerika, haigharimu pesa nyingi hivyo kununua chakula.

Sasa, mimi binafsi si mlaji sana, lakini ninaweza kuishi kwa chini ya \$20 kwa wiki kwa chakula. Mke wangu anaweza kukuambia hivyo. Sio ngumu hata kidogo.

Chakula ni cha bei nafuu huko Amerika, lakini haikuwa hivyo hapo zamani. Kwa maneno ya kisasa, chakula ni sababu kuu katika bajeti ya familia.

Inagharimu pesa nyingi katika ulimwengu wao. Hii ilimaanisha kwamba bonde la Mesopotamia lilikuwa na faida kubwa ya kijiografia na kisiasa kwa vile lingeweza kuzalisha chakula na hatimaye kulitumia kama sababu ya kuuza nje au biashara. Sio tu kwamba udongo ulikuwa na rutuba, lakini wangeweza kufanya biashara kwa sababu ya mito.

Mito hiyo miwili, Tigri na Eufrate iliweza kutumiwa kusafirisha chakula kwenye mto au chini ya mto. Na hiyo ilisababisha maendeleo ya ustaarabu. Na kwa hivyo, hii ni sababu kuu inayokuonyesha jinsi topografia hutoa historia.

Ustaarabu wa mapema zaidi ulikua hapa kwa sababu ya topografia. Na vyombo vya kwanza vya kisiasa vya ulimwengu, mamlaka, vilikuzwa kwa sababu ya ziada hii ya utajiri. Kwa hiyo hilo ni jambo muhimu, na linatungoza ku... Hebu nikutambulishe; Ninaiita litania.

Sina hakika neno hilo ni nini, lakini ningependa kukuandikia kwenye ubao ikiwa utaniruhusu. Inakwenda hivi. Tutaiita topografia.

Topografia inahitaji umwagiliaji. Hakuna mvua ya kutosha, udongo mkubwa, hakuna mvua ya kutosha. Umwagiliaji, hata hivyo, unahitaji juhudi za jumuiya.

Kwa hivyo, huko Mesopotamia, umwagiliaji husababisha ukuaji wa miji. Kwa maneno mengine, ni vituo vya mijini pekee vinavyoweza kutoa wafanyakazi wa kuunda umwagiliaji wa kutosha kwa ajili ya wanadamu kufanikiwa. Ukuaji wa miji, nitachora mshale wangu hapa lakini niandike hivi.

Ukuaji wa miji kisiasa unaongoza kwa serikali kuu. Kwa maneno mengine, sosholojia ya miji mikuu ilihitaji mabadiliko katika muundo wa kisiasa, ambayo ni muhimu sana katika Biblia.

Na mabadiliko hayo nitayaweka hapa katika kategoria yake kwa herufi kubwa: ufalme. Tunapofanya kazi katika mjadala huu wa topografia, unaweza kuona huko Mesopotamia kwamba topografia ilisababisha maendeleo ya vituo vya mijini, ambayo yalihatiji mfumo tofauti wa kisiasa.

Na mfumo huo ulisababisha ufalme. Na ufalme, ningewasilisha kwako, sio lazima ukubali, bila shaka, lakini ningewasilisha kwako kufikiria juu ya ufalme kama sitiari moja muhimu zaidi ya ufunuo wa kuwa wa Mungu. Ufalme unaanza mapema sana huko Mesopotamia.

Huanza kuchelewa sana katika Israeli. Sawa, kwa hivyo tutazungumza juu yake pia. Kwa hivyo nilichokuwa nikikuelekeza ni kwamba udongo una rutuba nyingi, lakini topografia inahitaji ushirikiano.

Ushirikiano unasababisha ujamaa mpya. Na hiyo, bila shaka, ilisababisha maendeleo ya ufalme. Hivyo hiyo ni jambo muhimu.

Hebu turejee kwenye ramani yetu na tuzungumze zaidi kuhusu hali halisi ya kijiografia ya Mesopotamia. Mesopotamia, kama ungeweza kuifikiria kwa sitiari kama tumbo la uzazi la mwanamke, Mesopotamia ni eneo la kijiografia ambalo linajitosheleza. Hapa ndio ninamaanisha kwa hilo.

Tunapotazama ramani ya Mesopotamia, tunaona upande wa magharibi, nyote mnaweza kuona upande wa magharibi mna Jangwa la Arabia lisilopitika. Kinachofanya ni kuhakikisha mpaka wa magharibi wa eneo lote. Haitawahi, kamwe kuvamiwa kutoka magharibi.

Unapotazama ramani ya kaskazini, una safu za milima mizito inayotenganisha Anatolia, Uturuki ya kisasa, na Mesopotamia. Kwa hiyo, inakuwa vigumu kuhama kutoka kaskazini hadi kusini. Sasa, wanadamu wanaweza kufanya hivyo, lakini si rahisi.

Kwa hivyo, ina kizuizi cha asili cha kinga. Kwa vyovyote imefungwa kwa hermetically kuelekea kaskazini, lakini ni kizuizi cha asili cha ulinzi kuelekea kaskazini, safu hizo za milima. Unapoenda mashariki, una Milima ya Zagros.

Milima ya Zagros, hasa katika sehemu zake ndefu, ni vigumu sana kutoka mashariki hadi magharibi au magharibi hadi mashariki. Halafu tunapoenda kusini, unaona una Ghuba ya Uajemi. Kwa hivyo, kile kinachofanya ni kuunda matrix ya mwili kwa kuzaliwa kwa himaya.

Ni hali ya asili ya kijiografia kwamba eneo hili linalojitosheleza hatimaye litakuja kuwa na umoja wa kisiasa na kusababisha himaya. Kwa hivyo, kwa kuzingatia hilo, tulichonacho tunapoangalia haya yote basi ni mkoa ambao ni dynamo inayozalisha chakula. Kwa hiyo, hebu tuzungumze kuhusu baadhi ya mali ya pekee ya eneo hili la Mesopotamia.

Wana chakula kingi, lakini wanakosa baadhi ya vipengele muhimu kwa maendeleo ya binadamu. Moja, kwa hakika hawana mbao. Wanadamu wameegemea mbao kwenye mbao kwa ajili ya kujenga ustaarabu wao kwa njia ambazo hatuzijui sana.

Tunaenda tu kwa Builders Mart au kwa Lowe au mahali fulani na kununua mbao zetu. Ukweli wa mambo ni kwamba njia yote kutoka Bahari ya Atlantiki hadi Milima

ya Ural zamani ilikuwa sehemu ya mbao zisizovunjika. Kwa milenia nyingi, wanadamu wamekata miti mingi ya eneo hilo.

Wanafanya nini hapa katika utamaduni ambao hakuna mbao? Ni uwanda wa mafuriko. Hakuna mbao isipokuwa mitende, mitende, na mambo kama hayo. Naam, walijenga kwa udongo kwa sababu ndivyo walivyokuwa navyo.

Hawakuwa na mawe mengi, bali matope tu. Kwa hiyo, maana yake ni kwamba walikwamishwa na ukosefu wa mbao. Pili, hakuna chuma.

Sehemu za karibu zaidi za chuma kwenye ramani hiyo ziko kaskazini huko Anatolia, ambako kuna chuma. Lakini bila shaka, itakuwa maelfu ya miaka kabla ya binadamu kujua jinsi ya kuyeyusha chuma. Amana za shaba zimetawanyika kote, lakini hakuna shaba, hakuna metali ya matokeo yoyote, katika uwanda huo wote wa mafuriko.

Hivyo hiyo ilimaanisha baadhi ya mambo muhimu ya utamaduni wa binadamu yalikosekana na inaonekana kuwa moja ya sababu zilizosababisha biashara ya masafa marefu. Na biashara hiyo ya masafa marefu ilipanda na kushuka kwenye mito hiyo, na hivyo watu wa Mesopotamia walikuwa na chakula kingi. Majirani zao walikuwa na baadhi ya vitu vingine ambavyo utamaduni wao ulikosa, kama vile chuma na mbao.

Kwa sababu ya mito hiyo, biashara ya masafa marefu ilikubalika. Kwa hivyo, ni eneo ambalo limefungiwa kwa njia ya kipekee, na kuliwezesha kuwa na umoja wa kisiasa na lenye nguvu, lakini ni eneo ambalo lina hali yake ya hewa na topografia yake. Kwa hiyo, tunapoanza sehemu ya kaskazini, ni mvua na baridi wakati wa baridi.

Tunapoelekea kusini, inakuwa kavu na joto zaidi tunapoenda. G1 nyingi za Marekani zinaweza kukuambia kuhusu jambo hili kwa sababu wengi waliishia kupigana nchini Iraq kwa muda mrefu. Na hivyo hiyo ni Mesopotamia.

Na hivyo basi mimi kufanya hatua hii basi. Kama unavyoweza kusema katika uwasilishaji wangu, ni mkoa ambao ni mkoa yenyewe. Himaya inaendelezwa hapa, moja baada ya nyingine, kwa miaka 2,000.

Lakini ni eneo ambalo, angalau kwa madhumuni ya kusafiri, limeunganishwa na Hilali yenye Rutuba. Na kwa hivyo, ikiwa tutaenda juu ya ramani, unaweza kuona kuwa eneo la juu ni la kijani kibichi. Na kwa hivyo, wanadamu wanaweza kufanya biashara mashariki-magharibi katika eneo hili.

Ni kavu na si rahisi sana kusafiri. Lakini kusafiri kunaweza kutokea na kutokea kutoka magharibi hadi mashariki na kutoka mashariki hadi magharibi, lakini sio hadi baadaye kidogo. Kwa hiyo, hii ni nusu ya kwanza ya mjadala wetu.

Kinachokwenda kutuambia ni kwamba falme kubwa zingeendelea huko Mesopotamia, na kwamba falme hizo zingeathiri, hatimaye, nchi ambayo tunapendezwa nayo zaidi, ingawa ni nchi ndogo sana, Israeli. Kwa hivyo, tutakachofanya ni kuelekeza mawazo yetu upande wa magharibi na kutazama jiografia ya kipekee ya Israeli na kukuonyesha kwamba imeunganishwa, kwa hiyo, na njia za nchi kavu ambazo wanadamu wanaweza kusafiri nazo, na hivyo mashariki iweze kukutana na magharibi, magharibi inaweza kukutana na mashariki. Walakini, ni topografia tofauti kabisa kwa sababu nyingi.

Kwa hivyo, kile ningependekeza kwako kuhusu topografia hii ni kwamba haina rutuba ya ajabu. Ina baadhi ya mikoa yenye rutuba, lakini imejanibishwa. Mabonde haya yana rutuba, lakini kwa sehemu kubwa, ni miamba.

Hapo zamani za kale, ilikuwa na misitu. Kwa hakika, karibu kila mtu amesikia kuhusu Mierezi ya Lebanoni. Biblia inazungumza juu yao mara kwa mara.

Kweli, hii ni mierezi ambayo sasa inakaribia kutoweka. Wamekaribia kukatwa hadi kwenye mwerezi wa mwisho. Lakini hiyo ni mierezi katika eneo hili la milima mirefu papa hapa.

Katika Israeli, hapakuwa na mierezi, kwa se. Kulikuwa na miti mingi ya mialoni. Lakini zamani, eneo hili lilikuwa na miti, ambayo iliwawezesha kutengeneza aina ya vitu ambavyo wanadamu wanaweza kufanya kwa mbao.

Unajua, imekwepa usikivu wangu, lakini ilirudi kwangu. Kwa kuwa siwezi kurudisha nyuma mkanda, kama ningeweza kukurudisha Mesopotamia kwa muda mfupi, nilisahau kukutajia kulikuwa na shida huko Mesopotamia. Na ni shida ambayo ni ya idadi kubwa katika historia ya ulimwengu.

Na shida ni wakati mashamba haya yaliporutubishwa na maji kutoka mito, zaidi ya milenia, hii iliunda shida ya kiikolojia ya utaratibu wa kwanza. Katika maji haya, yakija zaidi, lakini sio pekee, kutoka hapa Anatolia katika Uturuki ya kisasa, amana za madini katika maji hayo zilikuwa nyingi. Kwa kweli, sote tumesikia juu ya Bahari ya Chumvi katika Israeli na jinsi mambo hayaishi ndani yake kwa sababu imejaa madini.

Naam, unapointia Uturuki ya kisasa, kuna maziwa, maziwa makubwa, ambayo yana chumvi nyingi zaidi kuliko Bahari ya Chumvi. Kwa hiyo, milima hii, inayotokea juu, hutoa madini ambayo mito hii miwili inateremsha. Madini hayo yapo kwenye maji hayo.

Na hivyo, wakati maji hayo yanatumiwa kumwagilia, kila mwaka umwagiliaji hutokea, amana, tutaita saline, amana ya chumvi hutokea na hudhuru udongo. Sasa, kama wangeelewa kilichokuwa kikitendeka, wangeweza angalau kupunguza kasi ya kile

kinachoitwa kujaa kwa chumvi kwenye udongo. Njia tunayopanda katika nchi yetu inaitwa kupanda kwa mstari.

Mara nyingi, hivyo ndivyo wakulima wanavyofanya kazi leo kwa sababu ya mashine za kisasa. Kupanda kwa mstari kunamaanisha kwamba mkulima huunda kilima kidogo, na kisha, kwa kutumia vifaa vya kisasa vilivyo juu ya kilima, huchimba shimo hapa, au mashine huchimba shimo, na kisha mbegu hupandwa hapa. Sawa? Kweli, hawakupanda mazao zamani.

Humwagiliwa na mafuriko. Na hivyo badala yake, ardhi ilikuwa tambarare, mbegu zingewekwa ardhini na kisha maji yakasambazwa kwa mtindo wa mafuriko juu ya ardhi. Hiyo ilimaanisha nini ni kwamba udongo ambao ungeweza kulindwa kwa njia hii ulikuwa chini ya salinization.

Kwa kweli, wakati watu wanaenda kusini mwa Mesopotamia leo au kusini mwa Iraq, mara nyingi wanakuja na swali la kwa nini mtu yeyote anaweza kupigana juu ya hili. Naam, tunajua, angalau katika sehemu ya kaskazini ya Iraq, hiyo ni kwa sababu ya mafuta. Lakini ukitazama kusini mwa Iraq leo, udongo ni... kuna kidogo sana ambayo ni ya kijani. Na hayo ni matokeo ya moja kwa moja ya milenia ya kuweka chumvi kwenye udongo kwa mchakato huu wa umwagiliaji.

Na kwa hivyo, ni sababu muhimu ya kijiolojia inayoelezea kwa nini ustaarabu ambao ulikuwa mkubwa hatimaye ulipungua na kuhama kwanza mashariki hadi Uajemi na kisha magharibi hadi Mediterania. Hili lilikuwa sababu kuu ya upotevu wa nguvu kwa sababu kila mwaka, kihisabati, uzalishaji wa mazao haukuwa na ufanisi hadi, katika kipindi cha milenia basi, nguvu ya udongo ilipungua sana. Kwa hiyo, tatizo hili la salinization ya udongo limegeuza mazao, shamba, kuwa ... Kwa kweli, juu ya udongo sasa ni ngumu sana kwamba katika miezi ya baridi, wakati wa mvua, unatazama mandhari na unaona maji kila mahali.

Na watu wanaosafiri kwenda huko hufikiri kwamba wana maji mengi wakati, kwa kweli, maji yapo kwa sababu hayawezi kusambaa kupitia kuba hilo lenye chumvi. Kwa hivyo, tuna tatizo hili ninalozungumzia, na hatimaye lilipelekea kuangamia kwa Mesopotamia kama eneo kuu la nguvu za ulimwengu pamoja na mifumo mingine inayobadilika. Kwa hiyo, nisamehe kwa kuacha hilo na tutarudi Israeli na kukueleza eneo hili hapa.

Kama unaweza kuona, kwa hivyo, udongo sio mzuri sana lakini ni wa misitu, au angalau ulikuwa. Na kuna amana za chuma, ingawa sio nyingi. Ahadi nyingi za shaba zilitoka kisiwa cha Kupro juu hapa.

Neno letu la Kiingereza shaba linatokana na jina Cyprus. Ukiangalia konsonanti za shaba na Kupro, konsonanti ni zile zile. Kwa hivyo, eneo hili halina udongo wa juu huo mzuri, lakini linaweza kuendeleza idadi ya watu.

Ina misitu, ambayo inamaanisha inaweza kuitumia kujenga nyumba, na vile vile vitu kama meli au silaha. Na ina unyevu. Kwa kweli, kadiri unavyoenda kaskazini, ndivyo mkoa unavyozidi kunyesha.

Kadiri unavyoenda kusini zaidi, ndivyo kavu zaidi. Kadiri unavyoenda mashariki, ndivyo kavu zaidi. Kwa hivyo, ikiwa tunatazama ramani ya Israeli na kuona mvua, basi tunapata ramani inayotuonyesha tofauti hii ya ajabu ya mvua.

Mimi si mtaalamu juu ya uso wa dunia, lakini sitashangaa kwamba hakuna mahali kwenye uso wa dunia ambapo maili 100 zinaweza kuleta tofauti ambayo inafanya katika Israeli. Kwa maneno mengine, huenda usiweze kuiona, lakini kwenye ramani, naweza kukuambia kwamba mikoa ya bluu inawakilisha inchi 60 za unyevu kwa mwaka. Sasa, kama unavyoweza kusema, ninaamini hiyo ni maeneo ya milimani.

Kwa hakika, huu ni Mlima Hermoni, ambao una urefu wa futi 10,000 hivi. Lakini kwa sababu ya urefu, mikoa hapa inapata, hiyo ni karibu mara mbili na nusu ya kiwango cha mvua tunachopata hapa Virginia. Unaweza kuona kwamba eneo kubwa zaidi ni katika hili; Sina hakika; Nadhani hiyo ni aina ya njano.

Hii ni zaidi ya inchi 40 za mvua kwa mwaka. Hiyo ni karibu mara mbili ya tunayopata huko Virginia. Na kisha, kama unavyoona, unapoenda kusini zaidi, katika vivuli tofauti vya hudhurungi, hudhurungi huenda kutoka kama inchi 30 za mvua kwa mwaka hadi labda 20.

Kwa hivyo, kama unavyoweza kusema, eneo hili lote ambalo linaunda kiini cha Israeli hupata mvua ya kutosha kwa ajili ya kupanda mazao. Unaona jinsi unavyoenda kusini zaidi? Kwa hivyo kama tungekuonyesha ni umbali gani mdogo tunaozungumza, kutoka hapa, ambalo ni Ziwa Hula, chini hapa hadi Beersheba, ni takriban maili 100. Katika maili 100, unatoka inchi 60 za mvua hadi 10.

Je, hilo si jambo la kushangaza tu? Hapa, una takriban maili 70 tu kutoka pwani, ambapo unapata mvua ya inchi 30 kwa mwaka, hadi Jordan Rift, ambapo unapata mvua ya inchi 10 kwa mwaka, zote katika nafasi ya maili 50 au 60 tu. Kwa hivyo, inachotuambia ni kanuni mbili zinazofunika topografia ya Israeli. Kadiri unavyoenda kaskazini, ndivyo mvua inavyokuwa.

Kadiri unavyopanda juu, ndivyo mvua inavyozidi. Kwa hiyo, Israeli iko kwenye jambo hili la kipekee kabisa la kile ambacho baadhi ya wasomi wanakiita mstari wa mvua. Kama unavyoweza kusema, njia ya mvua hupitia nchi nzima.

Kwa hivyo, ikiwa uko kusini mwa njia ya mvua, ambayo inafanya kazi kwenye mstari wa kaskazini-kusini, ikiwa uko kusini mwa njia hiyo ya mvua, basi kuna mvua ya kutosha. Lakini ikiwa uko kaskazini mwa njia ya mvua, samahani, nilijisemea vibaya,

kaskazini mwa njia ya mvua, kuna mvua ya kutosha. Kusini mwake, kunaweza kuwa na mvua ya kutosha au isiwe ya kutosha.

Mstari huo wa mvua unapita takribani katikati ya kile tunachokiita Israeli. Sawa? Kwa hivyo tunajifunza baadhi ya mambo kuhusu topografia. Tutajifunza baadhi ya mambo kuhusu uzalishaji wa chakula hapa ambayo yanaifanya Israeli kuwa tofauti pia.

Huko Mesopotamia, katika uzalishaji wao wa chakula, ni kilimo kinachoendeshwa na nafaka, hukuza karibu ngano na shayiri pekee na baadhi ya mboga. Katika Israeli, ni topografia tofauti, ambayo inamaanisha wana mazao tofauti. Kwa hakika, wanakuza ngano na shayiri, lakini hiyo itastawi vizuri tu pale ambapo una udongo mzuri wa juu.

Tunapoiangalia Israeli, tulichonacho ni utamaduni wa milima, ambayo ina maana kwamba kukua mizabibu sio tu kunawezekana lakini ni vyema. Matukio ya vilima ni kwamba mazao kama tunavyofikiria hayawezi kupandwa kwa ufanisi isipokuwa kwenye mabonde. Lakini milima ni karibu kamili kwa kukua zabibu.

Na hivyo zabibu haipendi unyevu mwingi, na haipendi joto kali, ndiyo sababu katika Mesopotamia na Misri, kulikuwa na ukosefu kamili wa kukua zabibu. Lakini inapokuja kwa Israeli, ni hali ya hewa nzuri kwa hiyo. Pepo hizo mara nyingi huvuma kutoka Bahari ya Mediterania, nazo huleta upepo wa baridi.

Na wakati wa usiku, kwamba amana umande, ambayo ni njia zabibu kama kupokea unyevu wake. Ndiyo sababu unaposoma Agano lako la Kale, unasoma kuhusu umande kwa maneno mazuri sana. Haijaonyeshwa kamwe, kwa kadiri niwezavyo kukumbuka, kwa maneno hasi.

Kwa hiyo, inajenga utamaduni tofauti wa mazao. Na kwa hivyo katika Israeli na mikoa ya kaskazini, Lebanoni, ni eneo linaloweza kukuza vitu viwili. Mizeituni na zabibu.

Vyote viwili vina uwezo mkubwa wa kuwahudumia watu mwaka mzima. Kwa hivyo ninachomaanisha ni kwamba zabibu zinaweza kukaushwa na kugeuka kuwa zabibu, ambayo inamaanisha kuwa unayo na wewe wakati wote wa baridi. Na hivyo ina maana unaweza kuwa na matunda wakati wote wa baridi katika Mesopotamia hawakuwa na hayo.

Kwa hivyo, zabibu hutoa matunda kwa miezi ya msimu wa baridi. Pili, mizeituni ni faida muhimu sana kwa utamaduni wao kwa sababu mzeituni hutoa matunda mengi, na mzeituni unaweza kuliwa au kugeuzwa kuwa mafuta. Mafuta yalikuwa sehemu muhimu ya utamaduni wao kwa sababu zote mbili za kidini kwani yalitumiwa kuwapaka wanadamu katika ibada za kiroho na kidini na, muhimu zaidi, kwa madhumuni ya kupikia na taa.

Unajua, mafuta ya mzeituni yangekuwa. Kwa hivyo, mazao haya mawili yaliunda utamaduni tofauti na mtindo tofauti wa maisha. Hii ilimaanisha kwamba eneo hili lilikuwa na utamaduni ambao ulikuwa tofauti kabisa na au kwa kiasi kikubwa tofauti na ule wa Mesopotamia.

Hali ya hewa ni tofauti. Kwa kweli wanaweza kuwa na msimu wa baridi kwa sababu ya urefu. Kwa kweli, moja ya mambo ya kustaajabisha zaidi kuhusu Israeli ambayo ninaweza kukuambia moja kwa moja ni ikiwa tutakuja kwenye ramani yetu hapa, na ikiwa utapata kilele cha Bahari ya Chumvi, na ukienda magharibi, unakuja Yerusalemu.

Unaona, ambapo Yerusalemu iko kwenye mstari wa mashariki-magharibi, karibu kabisa na kilele cha Bahari ya Chumvi. Na ukiangalia hilo, unaweza kuona kwamba kutoka Yerusalemu hadi Bahari ya Chumvi ni takriban maili 12 hadi 15. Nimekuwa huko kibinafsi wakati kuna inchi 12 za theluji huko Yerusalemu, na unaenda maili 10 chini kwenye Ufa wa Yordani, na wanapanda ndizi.

Kwa sababu Ufa wa Yordani uko futi 1,000 chini ya usawa wa bahari, Yerusalemu iko futi 2,500 juu ya usawa wa bahari, kwa hivyo ni wapi tena duniani tutapata mahali ambapo kwa umbali mfupi sana tuna aina hiyo ya mabadiliko ya hali ya hewa? Hii inasababisha hali ya hewa tofauti na topografia tofauti. Kufikia wakati tunafika hapa chini katika eneo hili, kwa kiasi kikubwa inaitwa Negev, na kwa kiasi kikubwa ni tambarare. Uwanda wa pwani ni tambarare.

Topografia ya eneo hili ni kaskazini-kusini, kama nchi ya vilima. Tuna Ufa mkubwa wa Yordani, ambao unaweza kutumika kwa kilimo, na kisha tuna milima.

Mojawapo ya hadithi za kuvutia zaidi kuhusu watu wa Mungu ni, isipokuwa nadra, hadithi ya Israeli. Ni hadithi ya watu ambao hawakuwa na umoja. Walipotoka Misri, waliondoka wakiwa wamevunjika.

Walikuwa kundi la makabila yaliyotenganishwa. Mara nyingi, Musa alilazimika kumsihi Mungu amwokoe kwa sababu wako tayari kumuua. Wanapoingia katika nchi halisi ya Israeli kutoka jangwani, hatimaye, hawashirikiani.

Hawaungani. Tunasoma mara moja katika wakati wa YOSHUA kwamba walivunjika tu katika kipindi cha utawala wa kifalme ulioundana, kipindi cha takriban miaka 100 pamoja na ambapo waliwahi kuunganishwa. Naam, marafiki, moja ya sababu iliyowafanya wafarakane hivyo, kwa vyovyote vile haikuwa sababu pekee, lakini sababu mojawapo iliyowafanya wafarakane ni kwa sababu ya topografia.

Ilifanya iwe vigumu sana kusafiri katika eneo hili. Ulikuwa na mikoa tofauti, ambayo ilisababisha maisha tofauti. Katika eneo fupi tu, walikuwa na lahaja tofauti za lugha. Ilifanya iwe vigumu kuwasiliana kwa sababu ya tofauti.

Moja ya ulemavu wa Waisraeli ilikuwa jiografia, ambayo haikusaidia kuungana. Na kwa hivyo, ilikuwa topografia tofauti sana na hali ya hewa tofauti sana. Chini ya pwani na katika Ufa wa Yordani, ni kile tunachokiita subtropical. Tunapoingia katika nchi ya milima ya kati, ni hali ya hewa tofauti kabisa.

Kwa hivyo, hiyo ilimaanisha ni kwamba ni eneo ambalo halijaunganishwa kwa asili. Kwa hiyo, pamoja na hayo, ninachotaka kufanya ni kukueleza kuhusu jambo hili la Fertile Crescent na biashara. Mungu aliweka watu wake wa sehemu zote za dunia, hii si sehemu mojawapo ambayo ningetarajia kwamba Mungu angeweke watu wake.

Kulingana na kijiografia, kwa nini Mungu angeweke Waisraeli huko duniani? Naam, nadhani kuna idadi ya sababu za kitheolojia zinazofanya jambo hili kuwa muhimu. Moja ni kwa sababu, kitheolojia, unaposoma Agano la Kale hasa, Mungu anaweke Israeli katika eneo la topografia kwa madhumuni ya utegemezi. Kwa maneno mengine, inaonekana kwamba Mungu anajua kwamba ili kuwa na uhusiano unaofaa pamoja na Mungu, wanadamu wanahitaji kujifunza kwamba wanamtegemea yeye.

Naam, kwa kuwaweka watu wake katika sehemu hii ya ulimwengu, Israeli inamtegemea Mungu kwa njia za pekee sana. Mbili hasa. Moja, nimekwisha kutaja, njia ya mvua inapita katikati ya nchi.

Kwa hiyo, yote Mungu anayopaswa kufanya, bila shaka sijui jinsi angefanya hili, lakini yote ambayo angepaswa kufanya ni kusogeza tu njia ya mvua na kutakuwa na njaa katika sehemu kubwa ya Israeli. Anachopaswa kufanya ili kubariki Israeli ni kusogeza njia ya mvua kusini na nchi nzima inaweza kupata mvua za kutosha. Iko katika ukanda wa usambazaji wa mvua unaotofautiana sana.

Nafikiri hiyo ni kwa sababu Mungu alikuwa akijenga ndani ya watu wake, Israeli, hitaji la kupokea baraka zake, walihitaji kuwa watiifu. Unaposoma ndani, haswa kitabu cha Kumbukumbu la Torati, Kumbukumbu la Torati huweka wazi kabisa kwamba njia ambayo walipaswa kuhusiana na Mungu kwa mafanikio ilikuwa ni kutii sheria ambazo Mungu alitoa, na ikiwa zingekuwa, basi Mungu angewabariki. Kwa upande mwingine, ikiwa hawakuwa watiifu, maandiko yanafunua kwamba wakati fulani sura nzima hutolewa ili kueleza laana ambapo Mungu anaorodhesha laana zote ambazo atatoa ambazo kutoka kwazo atachagua baadhi ya kutuma juu ya Israeli.

Na kwa hivyo, baraka na laana ni rahisi sana kusambaza katika sehemu hii ya dunia iwe uko maili 20 kaskazini au maili 20 kusini. Hilo ni jambo la maana tunapofikiria Biblia kwa sababu inatukumbusha kwamba Mungu anataka tumtegemea badala ya kujitegemea wenyewe. Hili ni tatizo la kimatendo sana ambalo tunakabiliana nalo katika ulimwengu wa kisasa kwa sababu, katika ulimwengu wa kisasa, tunaweza kufanya maisha yetu yafanye kazi kwa njia ambayo Mungu, nadhani, kuweka watu

wake katika eneo hili kwa sababu ni eneo ambalo wangepaswa kumtegemea kwa njia maalum.

Mungu angeweza kujionyesha kuwa mkarimu kwa kuwathawabisha kwa ajili ya utii, na angeweza kujionyesha kuwa thabiti kwa kuwaadhibu kwa sababu ya kutotii kwao. Walakini, hiyo sio sababu pekee kwa nini topografia ya Israeli inafaa kuzingatiwa. Eneo la pili la topografia ambalo ninakuvutia ni daraja la ardhi ambalo mshale unaelekeza. Eneo hili dogo la maili 100 ndilo daraja la ardhi linalounganisha mabara matatu.

Mabara yote matatu yanapaswa kwenda kaskazini au kusini kupitia kile tunachokiita Israeli. Hiyo ilifanya eneo hili kuwa moja ya vipande vya kimkakati vya jiografia kwenye uso mzima wa dunia katika nyakati za zamani na za kisasa. Hakukuwa na njia kwa Wamisri kwenda kaskazini, ambayo ilikuwa njia pekee wangeweza kwenda.

Hakukuwa na jinsi wangeweza kwenda kaskazini bila kupitia Israeli. Katika kipindi cha milki kuu za Mesopotamia, hasa himaya ya Ashuru, hapakuwa na njia ambayo wangeweza kufika kwenye sehemu ya mwisho ya ardhi ili kushinda. Sehemu hiyo ya ardhi ilikuwa Misri.

Hakukuwa na jinsi wangeweza kufanya hivyo bila kupitia Israeli. Hiyo ilimaanisha kuwa kipande hiki kidogo cha mali isiyohamishika kilizungukwa na majirani wenye nguvu sana. Hebu tuone kama naweza kueleza.

Kwa maneno ya kijiografia ya kisasa, nadhani kuna Waisraeli wapatao milioni nne hadi tano. Unapoenda kusini, ikiwa kumbukumbu yangu ni sahihi, kuna Wamisri milioni 70 au 80. Hiyo ni taswira kamili ya hali ya kukatisha tamaa ambayo Waisraeli walikuwamo, wakiwa wamezungukwa na chombo chenye nguvu zaidi kusini mwa Misri au upande wa mashariki, milki kuu za Mesopotamia katika kisa cha Waashuri wakifuatiwa na Wababeli wakifuatiwa na Waajemi, wote hawa walikuwa idadi kubwa zaidi ya Israeli.

Kwa hiyo, hilo lilimaanisha kwamba Mungu amewaweka watu wake mahali palipopangwa kimkakati kabisa, panapozungukwa na mamlaka ambazo ni kuu milele kuliko wao. Kwa hakika, ukweli huohuo uliingia katika ulimwengu wa kisasa kwa sababu kwa kuchimbwa kwa Mfereji wa Suez, eneo hili, kwa mamia ya miaka mamia kadhaa ya miaka, lilikuwa mahali pa kimkakati zaidi duniani. Wakati mmoja theluthi mbili ya usafirishaji wa meli za kimataifa juu ya uso wa dunia kwa wakati mmoja theluthi mbili ya hii ilipitia kwenye Mfereji wa Suez.

Kwa hivyo, hata katika nyakati za kisasa, Israeli ni kati ya wengi iko katika eneo la maeneo ya kimkakati zaidi duniani. Huko nyuma katika miaka ya hamsini, mamlaka za dunia zilikuwa na vidole vyao kwenye kifungo cha nyuklia juu ya Mfereji wa Suez.

Wakati fulani, Waisraeli walikuwa wameshinda njia yote ya kuvuka Bahari Nyekundu hadi Misri, na Rais Eisenhower akawaambia, bila shaka, wageuke na kurudi nyuma.

Ni eneo la kimkakati kama hilo. Lakini moja ya sehemu ninayoipenda zaidi ya hadithi ni kuteka mawazo yako kwa ukweli kwamba eneo hili ni la maana kitheolojia kwa sababu nadhani Mungu aliweka watu wake hapa kwa sehemu ili waweze kuwa shahidi kwamba alikusudia Israeli kuwa kwa ulimwengu wote. Kwa kukaa kwenye makutano ya mabara matatu, Israeli iko katika nafasi ya kuhubiri habari za Mungu kama sehemu nyingine chache duniani.

Na sio ajali katika nyakati za Agano la Kale muda mrefu kabla ya Ukristo kwamba Mungu aliamuru juhudi za umishonari kwa upande wa Yona. Yona aliambiwa aondoke Israeli na kupeleka injili hapa hadi kaskazini mwa Mesopotamia. Ninatumia neno injili kwa mpangilio.

Ni kwa maneno ya Agano Jipya lakini ni habari kuhusu Mungu. Ni habari njema kwamba ikiwa Ninawi watatubu Mungu atawasamehe. Kwa hiyo, tunapoitazama topografia hii tunaweza kuona kwamba Israeli ilikuwa katika hali kamili ya kuwa shahidi juu ya Mungu kwa ulimwengu wote wa kale.

Wamisri wako maili 200 kuelekea kusini. Ashuru ni maili 600 au 700 kuelekea kaskazini. Hatimaye Israeli ilikuwa katika nafasi ya kuwa shahidi kwa maeneo ya mbali ya kusini.

Sio bahati mbaya kwamba katika utawala wa Sulemani, Malkia wa Sheba anasikia juu ya kile Mungu anafanya katika Israeli. Na yeye hutuma wanadiplomasia na kupanga mkutano wa kuja kuona kwa macho yake mwenyewe. Kwa hivyo, kile ambacho ningependekeza kwako tunaposoma topografia ni kwamba eneo hili ni muhimu kitheolojia kwa sababu Mungu alikusudia watu wake wawe mashahidi kwa ulimwengu wa zama hizo.

Nisije nikachanganua mwendo wangu, naweza kukupendekezea sio ajali kwamba Ukristo ulitokana na eneo hili? Kuna hisia ambayo Ukristo ulianza Yerusalemu, na huko Yerusalemu, Injili ilienea hadi Yudea na kisha hadi Samaria. Na kisha Antiokia juu hapa katika sehemu ya kaskazini ya kanda.

Kutoka Antiokia, pia ilienea hadi kaskazini mwa Afrika katika mtu wa towashi Mwethiopia. Kufikia wakati muda huo mdogo wa miaka thelathini unaisha katika Kitabu cha Matendo, Ukristo umeenea hadi Rumi. Hiki ni kitovu cha kijiografia cha mpango wa Mungu katika Zama za Kale katika Agano la Kale na Agano Jipya.

Labda itatimiza kusudi hilo katika miezi na miaka ijayo. Nani anajua jinsi mpango wa Mungu utakavyotimia. Lakini tunapojifunza Biblia, topografia ni msingi wa jinsi mpango wa Mungu unavyofanya kazi kuhusiana na ulimwengu.

Nadhani kesi inayokubalika inaweza kufanywa kwa Mungu kuwaweka watu wake hapa kwa sababu Alikusudia wawe mashahidi kwa ulimwengu mzima. Sasa hilo ni wazo la furaha. Lakini kabla sijamaliza sehemu hii ya mhadhara wangu nataka tu kutaja jambo moja kuhusu topografia ya Israeli.

Sina hakika tumebakiza saa ngapi kwa saa hii, lakini nitakachofanya ni kukujulisha tu, kisha tutaanza na hii na kisha kumaliza saa inayofuata. Wanadamu wamekuwa na uhusiano wa kuteswa na dunia. Inaonekana kana kwamba ufanisi wetu mara nyingi husababishwa na dunia.

Kwa hivyo, ninachotaka kuzungumza nawe ni jambo hili. Natumaini kabla hujafa, natumaini utaweza kwenda Israeli. Inabadilisha kabisa uwezo wako wa kuelewa Biblia yako.

Lakini unapoenda, nina hakika kwamba utaitazama nchi na kusema kile ambacho Wamarekani walisema walipokuwa wakienda Iraq. Kwa nini mtu yeyote apigane juu ya hili? Utaangalia eneo hilo na kushangaa kwa nini nchi hii yote haina shamba nzuri kama kaunti moja katikati mwa Illinois. Sasa, ninachotaka kufanya ni kuzungumza nawe kuhusu jambo hilo katika kipindi chetu kijacho.

Asante kwa kusikiliza kwa makini na tutayahifadhi haya katika somo linalofuata.

Huyu ni Dk. Don Fowler katika mafundisho yake juu ya asili ya Agano la Kale. Hiki ni kipindi cha 2, Topografia ya Mesopotamia na Israeli.